

Andrzej Cichy

**Wytwarzanie i kolportaż
fałszywych banknotów w Polsce**
na przykładzie woj. śląskiego w latach 1995-1999

Recenzja

prof. dr hab. Tadeusz Widła

Projekt okładki

Joanna Niekraszewicz

Redaktor prowadzący

Iwona Morawska

Skład komputerowy

Monika Poradecka

Korekta

Iwona Cłapińska

© Copyright by Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi
Łódź 2011

Wydanie pierwsze

ISBN 978-83-7405-594-9

publikacja elektroniczna
(numeracja stron na podstawie
wydania papierowego z 2011 r.)

Wydawnictwo

Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi

90-222 Łódź, ul. Sterlinga 26

tel. /fax (0-42) 63 15 908

wydawnictwo@ahelodz.pl

www.wydawnictwo.ahelodz.pl

Spis treści

Wstęp	5
Rozdział I. Falszowanie banknotów	9
1. Krótki rys historii pieniądza	9
2. Istota i funkcje pieniądza.....	14
3. Charakterystyczne cechy banknotów.....	15
4. Falszerstwa pieniędzy w historycznym, przekrojowym ujęciu.....	27
5. Zabezpieczenia autentyczności banknotów.....	32
6. Zabezpieczenia autentyczności polskich banknotów.....	44
Rozdział II. Falszerstwa polskich banknotów	71
1. Istota fałszerstw banknotów w znaczeniu prawnym.....	71
2. Badania autentyczności banknotów	77
3. Falszowanie banknotów we współczesnej Polsce.....	88
4. Falszowanie banknotów w Polsce w latach 1995–1999	95
Rozdział III. Kolportaż fałszywych banknotów w Polsce.....	173
1. Prawne regulacje dotyczące dystrybucji fałszywych pieniędzy.....	173

2. Modus operandi kolporterów fałszywych banknotów	185
Rozdział IV. Wykrywalność fałszerzy i kolporterów nieautentycznych banknotów	201
1. Istota i znaczenie procesu wykrywczego oraz dowodowego.....	201
2. Zapobieganie procederowi fałszowania i kolportażu fałszywych banknotów oraz zwalczanie go	211
3. Efekty działań organów ścigania karnego i wymiaru sprawiedliwości	239
Podsumowanie	243
Bibliografia.....	249

Wstęp

Do badania problematyki zatytułowanej: „Wytwarzanie i kolportaż fałszywych banknotów w Polsce na przykładzie województwa śląskiego w latach 1995–1999” skłonił mnie przede wszystkim brak aktualnych publikacji dotyczących skali tego zjawiska oraz metodyki fałszowania, wskazujących na: sposoby działań sprawców, narzędzia, nośniki, techniki, rodzaje pokonywanych zabezpieczeń oraz jakość podrobień bądź przerobień – w okresie przeddenominacyjnym i denominacyjnym polskiego złotego, w ujęciu zarówno jakościowym, jak i ilościowym. Dotyczy to także walut obcych państw, preparowanych w Polsce. Brak jest również opracowań odnoszących się do problematyki kolportażu produktów fałszerskiego procederu. Nigdzie jak dotąd nie udzielono odpowiedzi na pytanie o jakość procesu wykrywczego i dowodowego organów ścigania karnego i wymiaru sprawiedliwości – w omawianym zakresie. Także w przedmiocie profilaktyki antyprzestępczej widoczny jest brak ujednocionej i kompleksowej literatury.

Dotychczasowe publikacje, z których korzystałem, podejmując niniejsze zagadnienie, w sposób wyczerpujący traktują tę tematykę, lecz jedynie w odniesieniu do lat siedemdziesiątych ubie-

głębokiego stulecia¹. Poza tym istniejąca literatura obejmuje jedynie kwestie zabezpieczeń i cech charakterystycznych obecnych banknotów oraz sposoby ich fałszowania. Są to więc pozycje najczęściej zdezaktualizowane, jednowątkowe lub pobieżnie ujmujące rozpatrywany temat.

W swojej publikacji starałem się odpowiedzieć głównie na następujące pytania:

- jak obecnie fałszowane są banknoty,
- jak wygląda ich rozprowadzanie,
- jakie są wyniki działań wykrywczych, dowodowych oraz prewencyjnych.

Badania powyższych kwestii skoncentrowałem przede wszystkim na rozpatrywaniu ich symptomów na terenie województwa katowickiego oraz śląskiego, w latach 1995–1999; natomiast porównawczo odniosłem je do obszaru całego kraju w tym samym przedziale czasowym, a także w okresie: lat 1973–1977, bezpośrednio przeddenominacyjnym, a w pewnym zakresie także lat 2000–2003. Do tego celu wykorzystałem metody badawcze: wywiadu, analizy akt, piśmiennictwa publikowanego i niepublikowanego oraz sondażu.

Wybór okresu badawczego (lata 1995–1999) wynikał przede wszystkim z chęci dokonania przedmiotowych ustaleń w odniesieniu do tzw. nowej waluty polskiej, która została wprowadzona do obiegu w związku z reformą denominacyjną. Moim głównym celem było

¹ K. Sławik, *Falszerstwa krajowych i obcych znaków pieniężnych w Polsce w latach 1973–1977*, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1979; K. Sławik, *Z problematyki fałszerstw środków płatniczych*, „Problemy Kryminalistyki”, nr 132, 1978; J. Bieniek, *Falszerstwo monet 20-złotowych emisji 1973 r.*, „Problemy Kryminalistyki”, nr 112, 1974; *Falszowane waluty w różnych państwach*, „Biuletyn Informacyjny Zakładu Kryminalistyki KGMO”, nr 2, 1973; W. Gutekunst, *Przestępstwa fałszowania pieniędzy, papierów wartościowych, znaków urzędowych i narzędzi pomiarowych w kk z 1969 r.*, „Problemy Kryminalistyki”, nr 127–128, 1977; Z. Jabłoński, W. Ziółkowski., *Niektóre problemy taktyczno-techniczne na tle sprawy o fałszerstwo banknotów*, „Problemy Kryminalistyki”, nr 83, 1970; S. Kacprzyński, *Falszerstwo banknotów dolarowych USA*, „Problemy Kryminalistyki”, nr 121–122, 1976; B. Moliter, *Kryminalistyczna identyfikacja urządzeń użytych do wyprodukowania sfalszowanych banknotów 500-złotowych*, „Problemy Kryminalistyki”, nr 131, 1978; *Nowyy środek szkoleniowy w walce z fałszerzami czeków i banknotów*, „Biuletyn Informacyjny Zakładu Kryminalistyki KGMO”, nr 2, 1973.

zaobserwowanie rynku fałszersko-dystrybucyjnego, funkcjonującego w trakcie wejścia w życie Ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o denominacji złotego², a także bezpośrednio po tym fakcie. Chciałem ponadto rozstrzygnąć następujące kwestie:

- czy fałszerze „pokonują” nowe zabezpieczenia banknotów, a jeżeli tak, to w jaki sposób to robią;
- jaka jest skala przestępczości w tym zakresie, w związku z nowymi regulacjami prawnymi i zwiększonymi barierami technicznymi;
- jak, w związku z powyższym, reagują organy ścigania karnego i wymiaru sprawiedliwości i jakie są efekty ich działań.

1 stycznia 1999 r. weszła w życie reforma administracyjna państwa, która w miejsce czterdziestu dziewięciu województw i dwustopniowego podziału terytorialnego (województwa i gminy) wprowadziła szesnaście województw i podział trójstopniowy (województwa, powiaty i gminy). W skład województwa śląskiego weszły niemal całe dawne województwa: bielskie, częstochowskie oraz katowickie. Od 1975 r. tworzyły one tzw. makroregion południowy. Biorąc pod uwagę ten fakt, konieczne było poszerzenie spektrum prowadzonych badań o te właśnie obszary.

We wstępnym stadium przygotowywania problemu badawczego, na podstawie danych statystycznych oraz innych źródeł różnego pochodzenia ustaliłem, że w dużych aglomeracjach miejskich zjawisko kolportażu nieautentycznych banknotów jest znacznie częstsze niż w małych miejscowościach. W odniesieniu do fałszerstw nieliczne ujawnione przypadki wskazują, że odbywają się one w pobliżu wielkich skupisk ludzkich, lecz jednak na peryferiach miast. Mając na względzie rozmiary terytorialne i uwarunkowania społeczno-gospodarcze województwa śląskiego, a przede wszystkim miasta Katowic i innych pobliskich, dużych miejscowości, dokonałem wyboru właśnie tych, a nie innych terenów.

Dokonując podziału zawartości niniejszej materii, dążyłem do zachowania logicznej kolejności następujących po sobie elementów składowych. Zawartość książki podzieliłem na cztery rozdziały. Pierwszy dotyczy zabezpieczeń banknotów przed fałszowaniem

² Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o denominacji złotego (Dz.U. nr 84, poz. 386).

oraz przyczyn ich wprowadzania i udoskonalania, wynikających z dotychczasowych „osiągnięć fałszerskich”. Ze względu na brak kompleksowych opracowań postanowiłem skupić w jednym miejscu informacje o najważniejszych cechach charakterystycznych i zabezpieczeniach współczesnych banknotów. Rozdział drugi odnosi się do problematyki fałszowania banknotów w Polsce zarówno w aspekcie prawnokarnym, jak i kryminalistycznym. Zasadniczą część tego rozdziału poświęcona jest: technicznym metodom wytwarzania fałszyfikatów banknotów, użytym do tego celu narzędziom oraz uzyskanym produktom, co zobrazowane jest także ilustracjami. Rozmieszczenie to wynika z chęci chronologicznego usystematyzowania zawartych tam treści i przedstawienia możliwie najpełniejszego obrazu niniejszego zagadnienia. Rozdział trzeci skonstruowany jest podobnie do drugiego. Z uwagi na konieczność należytego przygotowania problemu badawczego zawiera on również omówienie niezbędnych aspektów prawnokarnych i kryminalistycznych, w odniesieniu do dystrybucji fałszywych banknotów. Odnosi się on przede wszystkim do sposobów wprowadzania do obiegu nieautentycznych banknotów. Czwarty, wieńczący całość rozdział, dotyczy wykrywalności wytwórców i kolporterów fałszywych banknotów. Zawiera on m.in. wiadomości o efektach działań antyprzestępczych wyspecjalizowanych organów, także w kontekście działań pilotażowych.